

EŞCİNSEL KURTULUŞ HAREKETİ'NİN TÜRKİYE SEYRİ

Ali EROL*

Özet: Türkiye'de LGBTİ örgütlenmesinin tarihi yaklaşık 20 yıl öncesine gitmektedir. Bu anlamda LGBTİ'lerin bir araya gelme ve örgütlenme süreçlerinin tarihi aynı zamanda kendilerini yaratma tarihi olarak okunabilir.

Anahtar Sözcükler: Eşcinsel kurtuluş hareketi, LGBTİ örgütlenmesi, Yeni toplumsal hareketler, LGBT realitesi

The Journey of Gay Liberation Movement in Turkey

Abstract: The history of LGBTI organizing in Turkey traces back to 20 years before. In this sense, the history of process of which LGBTI people come together and organized can also be interpreted as the history of creating themselves.

Key words: Gay liberation movement, LGBTI organizing, New social movements, The LGBTI reality.

Eşcinsel yönelimli insanların en az heteroseksüel insanlar kadar çeşitlilik gösterdiklerini biliyoruz. Eşcinsel yönelim her tür dinsel, etnik, sosyokültürel, mesleki ve politik grupta birbirine yakın oranlarda görülüyor. Bununla birlikte eşcinsel bireyler yaşadıkları alanlarda kendi eşcinsel olma hallerini kültürel, sosyal, yasal ve politik nedenlerden ötürü yeterince ortaya koyamıyorlar.

Medyanın sunduğu eşcinsel stereotipleri de toplumun farklı kesimlerinden farklı hayat alanlarından eşcinsel bireylerin ortaya çıkmalarına, eşcinsel hallerinin görünür olmasına engel olabiliyor.

Toplumda damgalanmayan ve ayrımcılığa uğramayan eşcinsel pratiklerin yeterince görünmemesinden dolayı eşcinsel bireyler Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans (LGBTİ) topluluğun çeşitliliğini, farklı varoluşları ve eşcinsel olma hallerini gözlemlemiyor, kendi gibi insanlara ulaşmakta güçlük çekiyor. Bu durum da beraberinde eşcinsel bireylerin kendi eşcinsel olma halleriyle barışmalarını ve kendilerini pozitif bir şekilde gerçekleştirmelerini ve toplumda var olmalarını engelliyor, en iyimser deyişle geciktirebiliyor.

Türkiye'de tek tip bir eşcinsellik olmadığını biliyoruz. Bugün hâlâ kendimiz olmamızı engellemek için elinden geleni yapan, pek çoğumuzu boğan sıkıntılar mevcut. Yüzümüzü birbirimize döndükçe, eşcinsel olma hallerimizi paylaştıkça soluk

aldığımız alanların genişlediğini gördük; soluk aldığımız alanlar genişledikçe daha çok kendimiz olduk. Hem yalnız olmadığımızı bir kez daha gördük hem de her pratiğin ve halin kendi varoluşunda değerli olduğunu gösterdik.

Açıldıkça, kendimizi ifade edip varoluşlarımızı ortaya koydukça eşcinsel olma hallerimizle birlikte Türkiye toplumu da dönüşüyor. Türkiye'deki eşcinsel olma hallerinin ortaya konması sadece LGBTİ'lerin kendi topluluğundaki çeşitliliği görmesi ve kendi varoluşuna dair güven artırıcı bir etkiyle sınırlı kalmıyor. Sonrasında hem sivil toplumun hem de kamunun demokratik algısını gözden geçirme konusunda da uyarıcı oluyor.

Şair-Yazar Murathan Mungan bir Kaos GL konferansında şöyle demişti: "Görünür olmak, ortaya çıkmak, söz almak isterseniz de istemeseniz de bir politik mücadele alanının parçasıdır. Kısacası politik olmadan eşcinsel olamazsınız. Sadece kendi cinsinden biriyle yatan bir kişi olursunuz. Kendi cinsinden biriyle yatan kişi olmakla yetinmek ise, sizi her türlü baskılaşma sisteminin karşısında silahsız ve savunmasız bırakır."

Bunun doğru olduğunu biliyoruz, yıllardır yaşayarak tecrübe ettik.

Türkiyeli LGBTİ'lerin mücadelesi hem Türkiye toplumunu dönüştürüyor hem de bu süreçte eşcinsel

*Kaos GL (Kaos Gey ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği)

olma halleri değişip dönüşüyor ve yeniden kurulu-
yor. 20 yıl önce, "bu toplumda sadece heteroseksü-
eller yaşamıyor, biz de varız!" diye ortaya çıkmıştık.
Açıldıkça, kendimizi ifade edip varoluşlarımızı or-
taya koydukça eşcinsel olma hallerimizle birlikte
Türkiye toplumu da dönüşüyor. İşte, Türkiye'de eş-
cinsellerin örgütlenme tarihi, tam da bu açılma pra-
tikleri ve adım adım yürüme seyri ile ortaya çıktı ve
gelişti.

Eşcinsellerin Örgütlenme Seyri

Türkiye'de eşcinsellerin örgütlenme seyri dediği-
mizde koca bir tarihten bahsedemiyoruz. Bir tarih
vermek istediğimizde aşağı yukarı 20 yıl kadar geri-
ye gidebiliriz. Peki, bu ne anlama geliyor? Türkiye'de
kim nasıl adlandırırsa adlandırın kendi cinsine dö-
nük olan insanların bir araya gelme, örgütlenme sü-
reçlerinin tarihi aynı zamanda kendilerini yaratma
tarihi olarak okunabilir. Türkiye'de bugün bir eşcin-
sel örgütlenmesinden bahsediyorsak bu örgütlen-
meyi doğrudan eşcinsel bireyler kendilerini kurma
sürecinde ortaya koydular.

İki eksiği vardı eşcinsellerin. Bir, Türkiye'deki eşcin-
sellik algısıyla ilgili bir ortaya çıkamama, kendi içine
kapanma hali söz konusuydu. Bir diğer talihsizlik de
örgütlenme fikrinin Türkiye'deki sosyal politik sü-
reçlerden dolayı ele alınışı ya da negatif olarak ad-
landırıldığı bir dönemde ilk adımları atmaya çalış-
tık. 80'lerde daha doğmamış olanlar bile bir şekilde
farkındadırlar, 12 Eylül'le birlikte Türkiye'de toplum
sadece siyasi değil, sosyal hatta kültürel örgütlen-
meleriyle, daha doğrusu iki insanın bir araya gelip
ilişkileneceği ve bu ilişkileneceği sosyal, kültürel,
politik her ne çıktı söz konusu olacaksa buna dair
her türlü şeyin ezildiği, ortadan kaldırıldığı ve bir
daha ortaya çıkmasının mümkün olduğunca gecik-
tirilmesi üzerine bir politika hayata geçirildi. Bunun
yansıması örgütlenme fikrinin tamamen çizilmesi,
insanların zihninden atılması, bir korku nesnesi,
uzak durulması gereken bir şey olarak görülmesine
yol açtı.

Haliyle biz sıradan eşcinseller olarak böyle bir sos-
yal, kültürel, politik atmosfer içinde doğduk. Kendi-
miz eşcinsel olduğumuzu fark ettik. Elbette ki bu
adlandırmalar farklı olabiliyor. Bizden beklenen bir
şey, bizi içine almaya çalışan bir kalıp var biz bu ka-
lıba uymuyoruz. Önce biz kendi kendimizin farkına
varıyoruz. Farkına varma süreçlerimiz içinde bulun-
duğumuz sosyal, kültürel ya da politik, ailevi hatta
dinsel, mesleki ilişkilere göre değişebiliyor. Kimi-
miz "evet ben bir eşcinselim" diye ilk cümlesini çok

rahat kurabiliyor. Kimimiz şu 3 günlük yalan dünyayı
kendine zehir edebiliyor, kendi iç barışını yakalama
sürecinde. Kimimiz de gayet kendi dengesini kur-
duğu halde, dışsal bir nedenden dolayı, işyeri, yurt,
aile sosyal arkadaş çevresi vs.den dolayı kendini ya-
ratamayabiliyor. Bu beraberinde atılan adımların da
nasıl şekilleneceğine yol açıyor.

Türkiyeli eşcinsellerin örgütlenme seyri öncelikle
bir araya gelme arayışları ile başladı. Tam da o aş-
mada zaten ilk sorun oluyor çünkü 80'lerin ikinci yar-
ısına doğru, şu anlamı var 80'lerin ikinci yarısının,
öznel olarak sadece kendi üzerinden anlatmıyo-
rum, Türkiye realitesi için de geçerli. Türkiye'de An-
kara ve İstanbul metropollerinde eşcinselliğe dair
kurulan ilk cümleler ya da eşcinsellik diye bir prob-
lemin olduğuna dair ilk yansımalar 80'lerin ikinci
yarısıyla görünür oluyor. Eşcinsel kadın ve erkek-
lerin kendisi açık olmasa, come-out diyoruz, ken-
dileri görünür olmasalar da yaşadıkları sorunlar
artık ikili tekil hayatlarının dışına çıkmaya başlıyor.
Sosyal hayatta bir şekilde yansımasını buluyor. Bu
yansımayla Türkiye'de aynı zamanda böyle insanlar
da, bu problemi yaşayan insanlar da var diye cümle-
ler kurulmaya başlanıyor. Ama kurulan bu cümleler
doğrudan kadın ve erkek eşcinsellerin kendileri ta-
rafından kurulmuyor. Akademi, medya gibi yerlerde
kurulan cümleler. Birileri doğru ama yanlış konu-
şmaya başlıyor ama eşcinseller adına konuşmaya
başlıyor. Henüz eşcinseller birer özne olarak ortaya
çıkıp doğru ya da yanlış kendi duygularını, düşün-
celerini, sorunlarını, taleplerini dillendiremiyorlar.
Kendi sorunlarını ortaya koyamıyorlar. Bu kendi içi-
mizde şöyle görülüyor. Yavaş yavaş ya parkta ya dış-
lanmış yalıtılmış şehir ortamlarında, kentin "normal"
görülme her hangi bir mekânı olabiliyor, izole
bir birahane, sinema gibi. Küçük ya da kapalı arka-
daş çevreleri gibi. Burada insanlar birbirini buluyor,
karşılıklı sızlanılıyor, ağlanıyor ama ikinci bir adım
atılmıyor. İkinci adım tam da Ankara'da Kaos GL ile
İstanbul'da da Lambdaistanbul ile atıldı diyebiliriz.

Türkiye'de ilk defa sıradan genç eşcinsel bireyler,
işçi, memur, öğrenci kendi adlarına kendi sorunları-
na sahip çıkıyorlar. Yani örgütlenme aşaması bir şe-
kilde böyle başladı diyebiliriz ve gönül rahatlığıyla
söyleyebiliriz. Bugün baktığımızda çok sıradan gö-
rülebilir. Ama o zaman radikal bir adımdı bu. Olum-
lu ya da olumsuz birileri hep konuşuyordu ama
benim adıma konuşuyordu. İlk defa insanlar kendi
cümlelerini kurmaya başladılar, kadın-erkek eşcin-
seller kendileri konuşmaya başladılar. Dolayısıyla
bugün 15 yıllık hadi 20 diyelim, başlangıç noktası
bu tarihe tekabül ediyor.

Bundan önce bir araya gelme süreçlerinde biz şunu diyorduk, partner bulsak da bulamasak da ağlıyoruz. Bulamasak yalnızız ne olacak diye ağlıyoruz, bulursak, nerede nasıl yaşayacağız diye ağlıyoruz. Nasıl bir ilişki kuracağız, nerde neyi nasıl paylaşacağız. Bunların sadece maddi, fiziki sosyal ortamlar olmaması değil, biz ilişkilendirirken bir eşcinsel olarak, kendi cinsini arzulayan kadınlar ve erkekler olarak neyi nasıl şekillendireceğiz. Aslında bunun da bilgisi ve tecrübesi yoktu. Çünkü önümüzde olumlu ya da olumsuz örnekler yoktu. Neler vardı? Hepimizin bildiği örnekler vardı, herkesin tahmin ettiği Bülent Ersoy ve Zeki Müren örnekleri bunlar. Tamam, bu ikisi ve benim dışımda başka kimse yok mu? Yalnız mıyım? Ama aslında onlara da benzemiyorduk. Bir şekilde insanlar sınırlanmış, şüphesiz ki bu kişiler kendi hayatları özelinde realite olarak odur ve doğrudur ama eşcinselliğin algısına dair böyle isen o zaman onlar gibisindir çıkarsamasının doğru olmadığını bildiği için arayışlar bir şekilde başlamıştı.

Özellikle bir araya gelme, kendini adlandırma süreçlerinden sonra daha çok konuşma aşamasına geçildi. Konuşma aşamasında şöyle bir ikileme karşılaşıldı. Tamam, biz bir araya gelip sorunlarımızı paylaşacağız peki ama ne olacak? Sorunlarımızı paylaştıktan sonra kendi sorunlarımıza kendimiz müdahale edebilir miyiz? Kaos GL kendimizin müdahale edebileceğini söyledi. Edilebileceğini söylediği için örgütlenme sürecine girdi. Ama o dönem yukarıda çizdiğim 12 Eylül atmosferinden dolayı eşcinsel bireylerin yaklaşımı pozitif değildi. "Ben enayi miyim, niye uğraşayım" diyordu bazıları, bir kısmı "bu memleket böyle gelmiş böyle gider, hiçbir şey değişmez", bir kısmı da "ya nasıl olsa 5 yıla AB'ye gireceğiz, dolayısıyla bu sorunlar hallolacak" diyebiliyordu. Bütün bunları eleştirmek için paylaşmıyorum, sadece o dönemin resmini anlatmak için söylüyorum. Bütün bunlar o dönem için karşılığı olan şeylerdi, hepsi, ben kabul etmem ama anlayabilir ve anlaşılabilirliğini paylaşabilirim. Çünkü insanların önünde hiçbir örnek yok, dayanışacağı hiçbir şey yok, canım kanım dediği ailesinden sosyal politik çevresine kadar...

Dolayısıyla ne oldu? Türkiye'deki eşcinsellerin örgütlenme seyri deneye yanıla doğrudan eşcinsel kadın ve erkeklerin kendilerinin yarattığı öz bir deneyim oldu. Doğrusu ile yanlış ile bu 15-20 yıllık süreç aslında hem kendi eşcinselliğini kurarken aynı zamanda örgütlenmesini de kurduğu bir süreç oldu.

Burada yeni bir aşamaya geçiyoruz. Daha önce eşcinseller kendi gibi olan insanları aradılar,

buldular, dertleştiler, bazen bir araya geldiler, bazen ayrı düştüler, ama geri dönülmez bir şekilde, 90'ların başı gibi 93-94 gibi Ankara ve İstanbul'da geri dönülmez bir şekilde resmi olmayan, formel olmayan bir örgütlenme süreçlerine girdiler. İkinci bir aşama da artık kendi dışındaki ilişkileri ve örgütlenmeleri de etkilemeye, dönüştürmeye başladılar. Elbette ki dönüşüm süreci her yapıda aynı gitmedi. Örneğin kadın hareketi, ya da feminist hareket çok hızlı bir şekilde bu eksikliğini tamamladı. Bugün kadın hareketi içinde tartışma bitmemiş olmasına rağmen kadın hareketi ya da feminist hareketin samimi bir şekilde cinsiyetçiliği artı olarak heteroseksizmi ve zorunlu heteroseksüelliği sorguladığını, eşcinsel kadın ve erkekleri ya da bugün daha geniş bir şekilde Lezbiyen, Gey, Biseksüel ve Trans (LGBTİ) de varoluşlarını tanıdığını ortaklaşabildiğini görüyoruz. Ama ne oluyor, diğer yapılar örneğin sendikal yapılar çok daha ağırdan gidiyor. Kaos GL'yi oluşturanlar içinde işçiler, memurlar da vardı. Sendikalarla ilişkilendirme daha doğrudan olabiliyordu ama sendikaların değişip dönüşmesi çok daha zor olabiliyor.

İkinci aşama olarak formel, resmi aşamaya değişebiliriz. Eşcinsellerin örgütlenmelerinin de dâhil olduğu, özellikle 68 özgürlükçü dalgası ile ortaya çıkan yapılar, bunlara yeni toplumsal hareketler deniyor, bunlar kurumsallaşmış resmi örgütlenmelere karşı çıkan hareketler. İster 3. Dünya ülkelerinde olsun, ister Batı Avrupa'da olsun, ister eskinin deyişiyle doğu bloğunda olsun, mevcut örgütlenmelere karşı kendi sesini çıkaramayan, kendi sözünü söyleyemeyen, kadınların, eşcinsellerin, çevre politikalarına karşı ekolojik hareketin, etnik hareketlerin seslerini, sözlerini duyuran hareketler bunlar. Aynı zamanda bir merkeze bağlı olmayan, daha çok ağ bağlantısıyla bir araya gelen, tanımlanmış bir sorun etrafında yan yana gelen yapılanmalar. Dolayısıyla bu hareketler içerisinde aynı zamanda eşitlikçi bir ilişki de söz konusu. İşte hiyerarşinin olmaması, dilin militarist olmaması. Sadece kendi sorunuyla değil aynı zamanda cinsiyetçi olmayacak gibi bir birini kesen sorunlarla da kendini tanımlayan yapılar. Eşcinsel hareket de aynı şekilde böyle kuruldu diyebiliriz.

1993'den 2005'e kadar Lambdaistanbul, Kaos GL aslında bir örgütlenme olmakla birlikte formel, kayıtlı bir yapısı yoktu. İnsanlar bir araya geliyordu, sorunumuz ne şu, ne yapacağız şunu yapacağız. Kim yapacak, bunu sen yapacaksın, şunu ben yapacağım. Nasıl eşgüdümleştireceğiz, işte Pazar toplantıları yapacağız. Her şey herkese açık toplantılarda karar verilip uygulanıyordu. 2005 ile birlikte ilk Kaos GL'nin

tüzük hazırlaması ve kayıtlı bir dernek olmak için Ankara Valiliğine başvurması söz konusu. Burada Türkiyeli eşcinseller yeni bir şeyle karşı karşıya kaldı. Şimdiye kadar ne derdik, Türkiye’de eşcinsellik suç değildir, yasak değildir derdik. Aslında adı konulmuyordu, sistem eğer bir şekilde kafanı ezmiyorsa görmezden geliyordu. Ama ilk defa resmi olarak 2005’de eşcinsel derneği olarak kendini kaydettirmek isteyen bir dernekle karşılaştı resmi birimler.

Dolayısıyla ilk tepki “hukuka ve genel ahlaka karşı”, bunlar kurulamaz diye geldi. Ama savcılık ilginç bir şekilde, “hayır devir değişti, kendine gey, lezbiyen diyen insanlar var, bunlar akademide kullanılıyor, sadece akademide değil günlük dilde de kullanıldığı, ahlakla sınırlandırılmayacağı, genel ahlakın da devirden devire toplumdaki topluma, aynı toplum içinde farklı zamanlarda değişip dönüştüğünü” söyledi. Valilik de buna itiraz etmeyince Kaos GL’nin tüzüğü ilk eşcinsel derneği olarak onaylandı. Bunun hemen ardından diğer gruplar formal sürece girmek için başvurdu. Ankara’da ikinci bir dernek, Pembe Hayat; ardından Bursa’da Gökkuşluğu ve İstanbul’da, Lambdaistanbul; sonra İzmir’de, Siyah Pembe Üçgen. İstanbul’da Valilik savcılığın reddini kabul etmedi ve mahkemeye gitti. Mahkeme de kapatma verdi. Nihayetinde Yargıtay’dan döndü. Şunu biliyoruz ki Türkiye’nin resmi olarak yüzünü döndüğü AB sürecinde aslında bir eşcinsel örgütlenmesini yasal olarak engellenmesinin maddi temelleri bulunmuyor. İlle de eşcinsel dernek kurulabilir gibi bir cümle gerekmiyor. Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler söz konusu olduğunda, Yargıtay da aynı olumsuz cevabı verseydi bile biliyoruz ki Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinden bu karar dönecek. Türkiye’de farklı dengeler söz konusu olduğu için devletin de resmi birimlerinde bu süreçle yüzleşmesi farklı olabiliyor.

20 yıllık süreçte Kaos da Lambda da bugün artık Eskişehir, İzmir, Adana, Mersin, Antalya, Diyarbakır gibi metropollerini aşan şehirlerde oluşumlar ne yapıyorsa açık bir şekilde yapıyor. Şimdiye kadar bir sorun yaşanmamış. Dolayısıyla her seferinde onaylamamakta direnilen tüzükteki amaçlar bölümü bir şekilde hayata geçirilmiş.

Bugün eşcinsel haklarının insan hakları bütünü bir parçası olduğu kabul edilebiliyor. Ama yaratılan her alan –keşke böyle olmasaydı- doğrudan eşcinsellerin kendilerinin yarattığı alanlar oldu. Kendi öz örgütlenmeleri de bu şekilde oldu. Herhangi bir yapıdaki artı kurulan pozitif cümleler de eşcinsellerin zoruyla oldu. Dolayısıyla 15-20 yıllık süreci

düşündüğümüzde eşcinsellerin örgütlenme seyri de olmuş bitmiş, tamamlanmış değil. Yeni arayışlara meyil eden bir süreç.

Biz mücadele ediyoruz, kadın kadına ve erkek erkeğe, dolayısıyla bu toplum buna izin vermiyor. Biz ne yapacağız? Kendi varoluşumuzu kurarken sokulabileceğimiz alanları genişleteceğiz, her yerde, kampüste, günlük hayatta, okulda, ailede ama bunu genişletmeye çalışırken çeşitliliği de akılda tutmak gerekecek. Örneğin Kaos GL dergisini ilk yıllarda çok radikal bulurlardı. İlk yıllarda bu bizi biraz yıpratmış da. İzolasyonla karşı karşıya kalabiliyorsun vs. Kurduğumuz cümlelerin radikalliği ilk kez kuruyor olmaktan, görünür olmaktan. Bu durumda yeni kalıplar yaratmalım, diyelim ki ben inançlı olmayabilirim ama hem eşcinsel hem dini ritüelleri yerine getiren insan da örgütlenmelerimizin içinde yer alabilir. Bunu lafta da söylemiyorduk. Bizim bir tek hassasiyetimiz vardır. Bu örgütlenme eşcinsel bireylerin kendi öz örgütlenmesi olarak bağımsız olmalı. Dolayısıyla herhangi bir yapıya, yapılanmaya tali olacak, onun vitrininde süs olacak bir şeye müsaade edilmedi. Kaos GL sürecinde olsun, genel olarak eşcinsel örgütlenme sürecinde olsun, hiçbir şey dışlanmadı, bastırılmadı. Şurada sorunlar yaşadık her seferinde. Diyelim ki benim eşcinselliğimle barışma sürecim, reaksiyonlarım farklı olabiliyor, senin eşcinselliğinle barışma sürecin, reaksiyonların farklı olabiliyor. Kendi üzerimizden kurduğumuz cümle bazen dışlayıcı olabiliyor. Misal kişi ateist ise örneğin vay, eşcinselliği şöyle gören bir dine karşı bir cümle nasıl kurarsın diyebilir. Aynı cümleyi politika üzerinden, seks anlayışı üzerinden yapabilir. Tek partnerli mi çok partnerli mi üzerinden kurabilir. Hayata dair her şey üzerine kurabilir. Müdahaleyi orada yapıyorduk. Bir dur, yani kendi alanını açarken başka birinin alanını, seni dışlamıyorsa o kadar eleştirel bir şekilde zorlama diyebiliyorduk.

Diğer taraftan bu çeşitlilik belki mesleki örgütlenmelerde olabilir, ama onun dışında Türkiye’de var olan bildik geleneksel yapılarda olmayabilir. Yekpare bir yapıdır. Orada çeşitliliklerin kendilerini ortaya koymalarına müsaade edilmez pek. Bu tamamen yeni toplumsal hareketlerin şekillendirdiği ve ortaya koyduğu bir şey. Eşcinsel hareket de buna paralel gelişti. İnsanın olduğu her yerde eşcinseller de olabilir diyordu. Peki, bu ne anlama geliyor? Aslında bir toplumda ne kadar sosyal, kültürel, politik, mesleki insan çeşitliliği varsa bu aynı zamanda eşcinsel varoluşların çeşitliliğine de yansıyor. Bizim yapmamız gereken kapalı bir kutu sadece tek merkezli bir yapı olarak değil, bu çeşitliliği kapsayacak bir şekilde

örgütlenme olursa olur diyorduk, nitekim böyle de oldu. Eşcinsel örgütlenme kendini böyle var edebildi.

Kaos GL'yi hem dergi hem aktivite olarak taradığımızda her rengi görmek mümkün. Bugüne kadar eşcinsel topluluk içinde bugün çok sıradan, normal gördüğümüz tartışmanın Kaos GL üzerinden tartışmaya açıldığını ve eşcinsel harekete taşındığını da görebiliyoruz. İşte, eşcinsel ve Kürt olmak gibi, tahakküme karşı mücadele gibi, hiyerarşinin sorun olduğunu, cinsiyetçi dilin niye sorun olduğunu, niye anti-militarist olmamız gerektiğini, militarizmin aslında eşcinselleri hem fiziken hem dil üzerinden nasıl yaraladığını vs. bütün bu başlıkları eşcinsel harekete taşıyan, gündemleştiren Kaos GL süreci, örgütlenmesi oldu. Haliyle bütün bunları yaparken o tartışmaların öznelere, alanları üzerinden çeşitliliği de gözetti. Kaos GL'nin gündeme taşıdığı bu konuların pek çoğu bugün anonimleşti. Yani diğer eşcinsel örgütleri tarafından da sahiplenildi. Dolayısıyla Kaos GL'nin attığı bir slogan, bir öneri olarak kalmadı, hareketin bir sözü oldu. Kaynağın bir önemi yok. Önemli olan sahiplenilmesi ve kendi örgütlenme sürecinde içselleştirilmesi.

Eşcinsel Kurtuluş Hareketinin Yeni Bir Toplumsal Hareket Olarak Seyri

Eşcinsellik, erkek veya kadın, bireyin kendi cinsinden insanlara cinsel, erotik ve duygusal açıdan yönelimidir. Eşcinselliğin yaşanılışı ve adlandırılışı, toplumdan topluma, farklı zamanlarda farklı şekiller almıştır. Tarihsel belgeler, edebi eserler aracılığıyla aktarılan bilgiler göstermektedir ki eşcinsellik olgusu bütün insan topluluklarında görülmektedir.

Bununla birlikte pek çok toplumda anılmayan ve yok sayılan bu gerçeklik, her şeye rağmen var olmuştur. Toplumsal kurumların bu gerçekliği ele alma ve denetleme ihtiyacı, din ve hukuk kurumlarının yanı sıra, tıp ve psikiyatrinin de eşcinselliği, kendi yaklaşımları çerçevesinde, bir takım sınıflandırmalar altında ele almalarına yol açmıştır. Bu kurumlar, kendi alanlarından hareketle, eşcinselliği suç ve psikoseksüel bir bozukluk/sapma olarak değerlendirmelerine karşılık, eşcinsel bireyler, sanayileşme ile ortaya çıkan toplumsal değişmeler sürecinde, büyük şehirlerde birbirlerini bulmaya başlamışlardı. Bunun sonucu olarak, Batılı eşcinsel bireylerden toplumsal kuşatmaya karşı ilk kitlesel tepki 27 Haziran 1969'da geldi. New York eyaletinde Stonewall Inn adlı bara bir polis baskını akabinde, eşcinsellerin karşı koyarak üç gün süren bir ayaklanma yaratmaları modern eşcinsel hareketin miladı

oldu. Bu kısılcımın peşi sıra gelişen gey ve lezbiyen özgürlük hareketi, daha önce eşcinselliği bağımsız bir varoluş olarak yadsıyan psikiyatriden hukuka, kurumların kuşatmasını kırmaya başladı. Örneğin gey ve lezbiyen hareketi, 1974'de eşcinselliğin Amerikan Psikiyatri Birliği'nin (APA) akıl hastalıkları listesinden silinmesini sağladı. Açık ki bu önemli bir gelişmedir. Çünkü bu karar, eşcinselliğin, bireysel ve psikiyatrik bir olaydan öte sosyal bir gerçeklik olarak kabulü anlamına gelmektedir.

Eşcinsel Kurtuluş Hareketi'nin ortaya çıktığı 60'lı yıllar aynı zamanda başka yeni toplumsal hareketlerin de ortaya çıkıp geliştiği dönemdi. Bu hareketlerin ortaya çıkması, artık geride kalmış olsa da, bir "dünya devrimi" olarak yaşanan "68" sürecinin ürünü olmuştur. Bugün, geçtikleri süreç ve mevcut durumları bir yana, Yeni Toplumsal Hareketler dendiğinde, eşcinsel hareketle birlikte genellikle feminizm, barış hareketi, çevre hareketi, yeşil hareket, anti-nükleer hareket, ırkçılık karşıtı hareket, etnik azınlık hareketi, vb... anılmakta.

Yeni Toplumsal Hareketler kapsamında, söz konusu hareketler anılmakla birlikte, "yeni toplumsal hareketler" kategorik nitelemesi herkes tarafından kabul görmemekte ve bir terminoloji farkı ortaya çıkmaktadır. XIX. yüzyıla doğru ortaya çıkan örgütlü ve kalıcı sosyal hareketlerden sonra XX. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan yeni toplumsal hareketleri anlamaya çalışan çeşitli yaklaşımlar çerçevesinde, Amin, Arrighi, Frank, Wallerstein Büyük Kargaşa-Yeni Toplumsal Hareketlerin Krizi (1993) adlı kitaplarında son iki yüzyılı bir bütün olarak ele almakla birlikte, hareket noktalarının farklılığı doğrultusunda, değişik sonuçlara varıyorlar. Wallerstein'in hareketlerle ilgili terminolojik belirlemesi, yeni toplumsal hareketleri de kapsayarak ve bir bütün olarak, sistem-karşıtı hareketler adını almaktadır. Arrighi, işçi hareketlerini tanımlarken, Amin ulusal kurtuluş hareketlerini tanımlamıştır. Frank ise XIX. yüzyılda ortaya çıkmış olan sosyal-demokrat hareketleri, komünist hareketleri ve ulusal kurtuluş hareketlerini yadsımamakla birlikte, "toplumsal hareket" nitelemesini yalnızca "diğer" hareketler için kullanmaktadır.

XIX. yüzyılda ortaya çıkmış geleneksel hareketlerden yeni toplumsal hareketlere kadar, son iki yüzyılda pek çok "hareket" ortaya çıkmakla birlikte, yazarlar temel istemleri daha demokratik, daha eşit bir dünya idealine dönük olup, bu özelemleri gerçekleştirmek için bilinçli bir mücadele yürüten hareketlerle ilgilenmektedirler. Tarihte ve günümüzde

pek çok örnek bulunabileceği gibi, söz konusu istemlere karşı yönde ilerlemiş başka hareketler de olabilmektedir.

Yeni toplumsal hareketler, sisteme karşı muhalefet anlamında, geleneksel sistem-karşıtı hareketlerin devamı olarak görülebilse de, ortaya çıkış ve yaklaşım açısından, geleneksel sistem-karşıtı hareketlerden bir kopuş hali yaratmışlardır. Eski sol sistem-karşıtı hareketlerin reddedilmesi, Batı'da sosyal-demokratlara karşı, Doğu'da komünistlere karşı, Üçüncü Dünya'da ise ulusal kurtuluşçulara karşı gelişen mücadelelerle şekillendi. Yeni toplumsal hareketlerin reddettikleri eski sol sistem-karşıtı hareketler, kendi bölgelerinde, farklı yollarla da olsa iktidara gelmişlerdi. Fethedilmiş iktidar altında ortaya çıkan yeni toplumsal hareketler parti örgütlenmesini ve politik iktidarı ele geçirme perspektifini bilinçli olarak reddettiler. Yeni toplumsal hareketlerin varlığı, fiili olarak, politik politikanın reddi anlamına geliyordu. İktidarı bilinçli olarak reddeden bu hareketler, bir "sosyal hareket" olarak ortaya çıktılar. Yeşil Hareket'in, özellikle Almanya örneğinde olduğu gibi sonra partileşip, seçimle parlamentoya girmesi, bu hareketi yalnız politik olarak değil, aynı zamanda fiili olarak da bir "sosyal hareket" olmaktan uzaklaştırdı. XIX. yüzyılda ortaya çıkmış olan hareketler, (otorite karşıtı, haliyle devlet örgütlenmelerini ortadan kaldırmayı hedefleyen anarşist hareketi paranteze alırsak) devlet iktidarının fethini, ilk hedef olarak önlerine koyarlarken, yeni toplumsal hareketler, toplumsal iktidarı ve özerkliği ilk hedef olarak benimsiyorlar. Yeni toplumsal hareketler, işçi hareketlerini ve sosyal-demokrat hareketleri, artık yeterince sistem-karşıtı olmamakla suçluyorlardı.

XIX. yüzyılın toplumsal hareketleri, emek-sermaye çelişkisinden hareket ederlerken, yeni toplumsal hareketler, geleneksel toplumsal hareketlerin önemsemedikleri ya da yok saydıkları, doğrudan doğruya emek-sermaye çelişkisinden kaynaklanmayan çelişkilerden hareket ettiler. Söz konusu çelişkiler, yeni toplumsal hareketlerin açısından gerçek çelişkilerdi ve şiddeti açısından emek-sermaye çelişkisinden geri kalmazlardı. Bu çelişkiler, toplumsal cinsiyet, kuşak, etnik kimlik, ırk, cinsellik talepleriyle içeriklendirilmiş statü gruplarını doğurdu ve hâkim statü gruplarına karşı, sınıfsal kimlikleri geri planda bırakarak, söz konusu taleplerin şekillendirdiği özgül kimlikleri öne çıkardı. Eski toplumsal hareketler, iktidarı almış oldukları halde, eski sistemden kopuş anlamında, bu taleplere cevap verememişlerdi. 68'li yıllarda gençlerin, kadınların ve eşcinsellerin başkaldırısının, hâkim statü gruplarını (erkekler, daha

yaşlı kuşaklar, çoğunluk...) tam bir yenilgiye uğratmasa da gerilemelerine yol açtığı aşikârdır.

Yeni toplumsal hareketler politika yapma anlamında da eski toplumsal hareketlerin pratiklerinden farklı kanallar yarattılar. Bu, aynı zamanda, parti örgütlenmesine, bürokrasiye ve hiyerarşiye bir başkaldırı olarak gelişti. Bu başkaldırı, yalnızca, bilinen doğu ülkelerindeki bürokratik yapıya karşı olmayıp aynı zamanda sosyal-demokrat hareketlerin bürokratik ve hiyerarşik örgütlenmelerine de karşıydı. Yeni toplumsal hareketler, bu sürede özerk, katılımcı ve doğrudan eyleme dayalı yapılanmalar olarak kendilerini ortaya koydular.

60'lı yıllarda, başta Kuzey Amerika ve Batı Avrupa'da ortaya çıkan bu, yeni toplumsal hareketler -doğal olarak Eşcinsel Kurtuluş Hareketi de- zamanla diğer kıta ve ülkelere de yayıldılar. 68'in ürünü olarak bilinen ve "yeni" olarak adlandırılan toplumsal hareketler, hiç de yeni sayılmazlar. Gerçekte "yeni" olan, söz konusu toplumsal hareketlerin, 1960'lı yıllarda bir dalga olarak "yeniden" yükselmeleridir. 60'lı yıllara kadar hâkim olan geleneksel hareketlerin ilk ortaya çıktıkları dönemde, yeni toplumsal hareketlerden pek çoğu mücadele halindeydi. Feminist, barışçı toplumsal hareketler gibi... Yine aynı dönemde anarşistler, cinsel özgürlük çerçevesinde eşcinselleri savunmuşlardır. Geleneksel hareketlerin hegemonyasıyla birlikte, bugün yeni toplumsal hareketler olarak adlandırdığımız hareketler, ya tamamen küçülmüşler ya da gölgede bırakılmışlardır. Ta ki, 68 kalkışmasına kadar...

Eşcinsel Realitesinin Türkiye'de Sahneye Çıktığı "80'li Yıllar" Seyri

68 kalkışması ve onun ürünü olan Yeni Toplumsal Hareketler, Türkiye'de asıl yansımasını 80'li yıllarda bularak ortaya çıkmaya başlamışlardır. Özellikle feminizm başta olmak üzere yeşil hareket ve eşcinsel hareket, '80 darbesiyle birlikte bütün toplumsal hareketlerin bastırıldığı bir dönemde, hem hayatın içinde hem de akademik ve düşünsel alanda büyük tartışmaları beraberinde getirmiştir. 12 Eylül askeri rejimi, travesti ve transeksüellerle birlikte efemine erkek eşcinsellere yönelik yoğun ve şiddetli baskılar uygulamış ve heteroseksüel olmayanları zorla görünür alanların dışına sürmüştür. Aynı dönemde geleneksel toplumsal hareketlerin yaşadığı yenilgi de daha önceleri bu hareketlerin gölgesinde ya da denetiminde kalmış diğer toplumsal hareketlerin paradoksal bir şekilde önünün açılmasını sağlamıştır. Kadınlar, bağımsız olarak kendilerini ifade

etmeye başlamışlardır. Eşcinseller, sırf eşcinsel oldukları için baskı ve dışlanmaya maruz kaldıklarını görmüşlerdir. Özellikle '80 öncesinden gelen, gençlerin başkaldırısı, bu dönemde yenilmiş de olsa, tabi grupların başkaldırısının mümkün olduğunu göstermiştir.

'80'li yıllar, yalnızca Türkiye'de değil, bütün Dünya'da mevcut dengelerin ve egemen düşüncelerin sarsılmasına yol açmıştır. '80'li yıllarda, Batı'da yeni toplumsal hareketler açısından genel olarak bir yenilgi ve "sosyal hareket" olarak bir küçülme görülmüştür. Türkiye'de ise aynı dönem geleneksel hareketlerin bastırılmasının bir sonucu olarak hâkim statüleri sarsıntıya uğratmış ve tabi statülerin kendilerini bağımsız olarak ifade etme olanakları yakalamalarına yol açmıştır. Fakat 68'le birlikte diğer bölgelerde ortaya çıkan yeni toplumsal hareketlerin küçülmesi ya da kurumsallaşmasının bir sonucu olarak, Türkiye'de ortaya çıkan benzeri yeni toplumsal hareketler bir talihsizlik yaşamışlardır. Batı'da ortaya çıkan yeni toplumsal hareketler, özerkliğe, katılıma ve doğrudan eyleme dayalı olarak gelişmişti. Bu hareketlerden bazılarının -yeşil hareket- partileşmesi, bir sosyal hareket olarak sonları olmuşken, Türkiye'de bu son, ortaya çıkmaya başlayan yeni toplumsal hareketlerin bazılarının ilk adımı oldu. Yeşil hareketin olmadığı bir ortamda "Yeşil Parti" kuruldu! Buna rağmen, tam da yeni toplumsal hareketin tipik özellikleri olarak, yeşil hareketin, "çevre" hareketinden "ekoloji" hareketine kadar tam da sorunu yaşayanlar tarafından, köylerde ve metropollerde ortaya çıktığı görüldü.

Türkiye'de eşcinsel hareket tartışmaları, 80'lerin ikinci yarısında başlamakla beraber bir hareket olarak, 90'larla ortaya çıktığını söylemek yanlış olmayacaktır. Başta İstanbul ve Ankara metropollerinde eşcinseller, kendiliğinden bir araya gelerek, gruplar oluşturdular. Bu gruplar, kadın hareketinde de görülmüş olduğu gibi, birincil grup ile bir sosyal hareketin ilk nüveleri olarak ortaya çıktılar. Yeni toplumsal hareketlerin tipik özelliği olan doğrudan katılım ve doğrudan etkinliğin bu grupların da özellikleri olduğu görülmüştür.

Yeni toplumsal hareketlerin, dünyanın diğer bölgelerindeki mevcut durumu her ne olursa olsun, Türkiye'ye yansımaları farklı olmaktadır. Bu durum eşcinsel hareketi için de geçerli görülmektedir. İçinde yaşadığımız toplumda, barışçı, vicdani reformcu, feminist ve heteroseksüel olmayan yaklaşımlar doğrudan ve açıkça, iktidarın yumruğunu karşılarında

bulmaktadır. Açıktır ki, az gelişmiş ülkelerde ortaya çıkan yeni toplumsal hareketlerin işi hiç de kolay olmamaktadır. Bununla birlikte bilinir ki tahakkümün olduğu her toplumda, özgürlük için verilen toplumsal mücadeleler her zaman ortaya çıkmıştır.

Son İnkâr Olarak Eşcinsel Realitesinin Cumhuriyet Seyri

Hepimiz biliriz ki daha ilkokuldan başlayarak başımıza kakılan Türkiye Cumhuriyeti'nin amacı Batı'yı yakalamak, hatta Avrupa'yı geçmektir. Varoluş gerekçelerini açıkça Batı düşmanlığı üzerine kuranlar bile en azından Avrupa'nın kültürüne karşı çıksa da tekniğini alma gayreti göstermiştir. Çatışmalar rolleri değiştirirken Avrupa aşkıyla yanıp tutuşanlar, "madem öyle, buyurun" diyen AB karşısında sarsılabiliyor. 2000'lerin başındaki Hükümet, sanki lütufta bulunuyormuş gibi "ulusal program"ı ağırdan almayı tercih etmiş, merkezi iktidarın diğer ortakları ise AB'nin şeytanlıklarını sıralama yarışına girmişlerdi. "Kültürü kalsın, tekniği yeter" diyenlerin tekniği bir yana bırakıp, bir an önce Avrupa'nın siyasi kültürüne sarılmak durumunda kaldıkları bir süreçte şekillenen AKP Hükümeti de söz konusu siyasi kültürün temsilcisi tarafından yeterince ilerlememekle, reformlardan uzak durmakla eleştiriliyor.

Avrupalılaşıma sürecinde, Tanzimat artı '70 yıl', artık seksen küsur yıl geride kalırken, vatan-millet aşkıyla yanıp tutuşanların ve halkı halka rağmen yönetme azmiyle halkın üstüne çullananların iktidar bölüşümü ve rant kavgasına rağmen Türkiye Cumhuriyeti'nden sorunların gerçek adını koyması ve onlarla yüzleşmesi bekleniyor. Karda yürürken çıkan sesin meğer "Kürt Realitesi" olduğunu sonunda anlayan Türkiye, eşcinselliğin "3-5 ibnenin zevk-ü sefası ya da hafta sonu hobisi" olmadığını, bu toprakların realitelerinden biri olduğunu da eninde sonunda kabul edeceği bir realite olarak sırada bekletiyor.

Eşcinsel realitesi belki de son inkârdır. Cumhuriyet Türkiye'sini sahiplenenlerin de onu her tondan ve kanaldan eleştirenlerin de tereddütsüz üzerinde anlaştıkları tek konu eşcinselliktir. Cumhuriyetin cinsiyeti ve cinsel yönelimine dair kurulacak bir cümle her zaman kenetlenmiş bir heteroseksüel blok ile karşı karşıya kalmıştır. Adlandırılması ve yüzleşme dereceleri farklı olsa da konuşulmadık konu kalmadığı halde 90. Yılına yaklaşırken bile sıranın eşcinselliğe gelemediğini görüyoruz.

Cumhuriyetin toplum projesinde kendine yer bulamayan eşcinseller sosyal ve politik hayattan

kovulmuş olsalar da kadın kadına ve erkek erkeğe aşk ortadan kalkmamış ve her dönem kendi eşcinselliğini yaratmıştır. Son 15-20 yıldır görünür olan eşcinsellik öncesinde kabaca iki dönemden söz edebiliriz.

Bunlardan ilki sosyal-kültürel gerçeklik ile oryantalist efsane ve fantezilerin birbirine karıştığı saray-hamam muhabbetleri ile Osmanlı! Şark-İslam klasikleri üzerinden bazen düz bazen edebi bir anlatımla, eşcinsel varoluşun sosyal-kültürel hayatına dair ipuçlarına ve gerçeklerine ulaşmak mümkün. Pekâlâ, herkes kendi fantezisine göre fesli bıyıklı veya tüysüz nazenin Türk erkeklerinin arzı endam ettiği bir dünyada salınmak da isteyebilir.

Türkiye'nin yüzünü Batı'ya döndüğü Osmanlı'nın son döneminde, Batı'da dinin yaptırım gücü geride kalıyor, yerine bilim ve kanun aracılığıyla homofobi kurumsallaşıyor. Daha Erbakan doğmadan çok önce bu topraklara Batı'dan "homoseksüellik" değil ama homofobi gelmişti! Cumhuriyet dönemiyle birlikte de homofobik tutum ve uygulamalar politik arena da kurumsallaşıyor. Homofobinin kurumsallaşması eşcinselleri görünmez kılıyor. Eşcinsellik realitesi, bürokratik seçkinler arasından kovuluyor; sosyal, kamusal alanlarda telaffuz edilmemeye başlanıyor. Eşcinsel, günümüze kadar süren, suçu olmayan suçlu konumuna itiliyor. Görünmezlik ablukasıyla kuşatılan eşcinseller sosyal ve kültürel hayattan tümüyle dışlanıyorlar. Karanlık park köşelerine, kıyıda köşede kalmış bir iki hamama hapsedilen hayatlar, "ahlâksız", "hasta" ve "sapkın" diye damgalanıyor. Yüzünü Batı'ya dönmüş Cumhuriyet Türkiye'sinde, hem sosyal hem politik alanı kaplayacak şekilde, eşcinsellerin payına düşen homofobi oluyor.

Tüm bu dönem boyunca, eşcinsellik, daha doğru bir anlatımla eşcinsel ilişki, sosyal-kültürel bir kıskaca alınıyor. Bu durum ikili bir tarzı şekillendiriyor. Eşcinsel birey, sosyal kültürel hayatını norm olan heteroseksüel hayata göre kuruyor/kurmak zorunda kalıyor, böylece adını koymadan gizlice eşcinsel ilişkilerini yaşıyor. Eşcinselim diye ortaya çıkmayıp, erkeklik ve / veya kadınlık kategorisinden beklenen davranışları yerine getirdiği sürece sosyal, ahlakî, dinî, siyasî kurumların şemsiyelerinin altında kolayca kendine bir yer bulabiliyor. Oyunu kurallarına göre oynayamadığı için veya riyakâr vicdanların topluca rahatlatılması için seçilen kurban niyetine, elbette köyün delisi misali her mahallenin bir "ibne"si olacaktır!

Derken 12 Eylül askeri darbesi ile Türkiye'de taşlar yerinden oynuyor. Tüm toplumsal kesimler gibi

eşcinseller ve travestiler de büyük zulümlere maruz kalıyorlar. İkili oynayıp kendini gizleyemeyenler, kıyıya köşeye itilip zaten dışlanmış vaziyette olanlar metropollerden zorla sürülüyorlar. Buna paralel özellikle travestilere yönelik baskılar kısa sürede geri tepiyor. Ahlak polisinin, devlet televizyonunun ve diğer resmi kurumların eşcinsel ve travestilerin hayat alanlarındaki çemberi baskı, zulüm ve işkence ile daraltması, sorunun odaklaşmasına ve daha da görünür olmasına yol açıyor.

Yine askeri darbe ile sosyal kültürel ilişkiler değişikliğe uğruyor. Hâlihazırdaki örgütlenmeler ve bu örgütlenmelerin şekillendirdiği insan ilişkileri dönüşmek zorunda kalıyor. Daha önce sesi çıkmayanlar, söz hakkını kullanamayanlar, hâkim ilişkilerin kıyısında, gölgesinde kalanlar yeni sesler ve yeni açılımlar olarak sosyal hayatta bir bir ortaya çıkmaya başlıyorlar. Eşcinsel sesler de bunlardan biri olarak gün ışığına çıkıyor. İnkâr edilemeyen, tartışılan, konuşulan bir konu olarak eşcinsellik uzun zamandır gündemde yerini alıyor. Eşcinsel dergileri, eşcinsel kültür merkezleri, eşcinsel sempozyumları ile 1 Mayıs'da, savaş karşıtı mitinglerde dalgalanan gökkuşağı bayraklarıyla Cumhuriyet projesinin hedeflemesinin tersine bu toplumun sadece heteroseksüellerden oluşmadığı görülüyor.

Sosyal kültürel hayatlar, ilişkiler değişirken yasalar aynı paralelde ilerlemiyor. Meclis tarihinde ilk kez eşcinsellere, görünür gerçek eşcinsellere kapılarını açıyor; dinliyor ama henüz kaale almıyor. Cumhuriyet'in ilan edildiği Meclis'in çatısı altında "eşcinsel" sözü hâlâ en büyük küfür niyetine telaffuz ediliyor. Ayrımcılık, Türkiye'de yasal açıdan suç teşkil ediyor. Eşcinseller, cinsel yönelim ayrımcılığının da suç olarak tanımlanmasını istiyor ama talepleri karşılık bulmuyor. Eşcinsel davranış Türkiye'de suç değil ama çalışma hayatında cinsel yönelim ayrımcılığı görünmez bir şiddet olarak eşcinsellerin karşısına çıkıyor. Pek çok uzman ve klinik hâlâ kendilerine aileleri veya kurumları tarafından zorla getirilen eşcinsel bireyleri "tedavi" etmeye ve dönüştürmeye kalkabiliyor. Askeriye ise Türkiye'nin en güçlü ve söz sahibi kurumu olarak zaten kimseye fikir sormuyor ve işin en doğrusunu kendisinin bildiğine inanıp yoluna devam ediyor. Eşcinsel subaylar, askeri ceza kanununun 153. maddesine göre, "gayri tabii mukarenet", nitelemesiyle işten atılıyorlar ve haklarını aramıyorlar. Askeri psikiyatri hâlâ 1973'ten kalan ve dünyanın terk ettiği uygulamalarla, eşcinselliği, hastalık olarak görüyor.

Cumhuriyetin emanet edildiği gençliğin de heteroseksüel olduğundan kuşku duyulmuyor. Eğitim ve

öğretim alanında, eşcinsel ergenlere yönelik zorunlu heteroseksüellik politikaları, eşcinsel gençlerin kişilik, kimlik ve sosyal gelişimlerini sekteye uğratabiliyor. Homofobik tutum ve uygulamalar eşcinsel gençlere yönelik zulme dönüşebiliyor.

Böylesi bir tabloya rağmen eşcinsel görünürlüğü'nün yükselmesi özellikle metropollerde parkların ve hamamların terk edilmesini, eğlence sektörü üzerinden barların, kulüplerin ve benzeri mekânların ön plana çıkmasını beraberinde getirdi. Yeni mekânların yeni ilişkilere ve ilişkilene tarzlarına yol açması haliyle gecikmedi. Önceleri eşcinsellerin fiziki şiddete maruz kalmaları ve hatta öldürülmeleri daha çok birincil ilişkiler dolayısıyla bir aile içi şiddet şeklinde yaşanırken artık yeni tarz ilişkilene maruz kalınan fiziki şiddetin şeklini de çevresini de dönüşüme uğrattıyordu. Eğlence sektörü ve periferisinde maruz kalınan şiddeti, yaşı ve konumu ne olursa olsun eşcinsel bireylerin "kolay lokma" olarak görülmelerinden kaynaklanıp, ekonomik temelli bir nefret suçu olarak telâkki etmek mümkün. Seksenli yılların ikinci yarısında polisler erkek eşcinselleri oyuna getirme/tuzağa düşürme taktiklerinden farklı olarak bugün "gey cinayetleri"nden söz edilebiliyor ve ağır aksak da olsa peşine düşüyor. Bununla birlikte "ağır tahrik indirimi" ile geylerin ve transların öldürülmesi kanunlar tarafından teşvik ediliyor.

Eşcinsellerin görünürlüğü şüphesiz ki eşcinsellerin yaşadıkları sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasi sorunların da görünürlüğü anlamına gelmektedir. Haliyle inkâr işe yaramamış, adının konulmasını ve yüzleşilmeyi bekleyen "eşcinsel realitesi", heteroseksüel blokun cumhuriyetle yaşıt uzlaşmasına rağmen kendini yeniden var etmiştir.

Eşcinsel Örgütlenmelerin Hak Mücadelesi ve Dernekleşme Seyri

Türkiyeli eşcinsellerin örgütlenme seyri, Kaos GL'nin, 15 Temmuz 2005 tarihinde, "Kaos Gey ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği" adıyla resmen dernekleşmesi ile yeni ve formel bir sürece girmiş oldu. Kaos GL Derneğinin tüzüğü'nün kabulü ve derneğin resmen onaylanması ile Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir'deki Lezbiyen, Gey, Biseksüel ve Trans (LGBTİ) örgütlenmeleri söz konusu tüzüğü'nün küçük değişiklik ve düzenlenmesiyle dernekleştiler. Dernekleşen LGBTİ örgütleri, lezbiyen, gey, biseksüel ev transların özgürlükçü değerleri benimsemelerine, LGBTİ varoluşlarını gerçekleştirme ve kendilerini yetiştirerek toplumsal barış, huzur ve refahın gelişmesine bireysel, toplumsal, kültürel hayat ve

davranışlarıyla katkıda bulunabilmelerine destek olmayı amaçlıyorlar.

LGBTİ örgütlerin aynı zamanda çalışma ve mücadele alanlarına işaret eden dernekleşme amaçlarından bazıları şöyle:

- Toplum eşcinselliğin, diğer cinsel yönelimler gibi bir cinsel yönelim olduğu; ahlaksızlık, hastalık, suç, v.s. olmadığından hareketle, eşcinsellik ve eşcinsellere dair aydınlatıcı, eğitici, faaliyetlerde bulunmak.

- Ülke genelinde LGBTİ haklarının kazanılması, korunması ve geliştirilmesi; LGBTİ bireylerin sosyal, kültürel ve ekonomik hakları alanında çalışmaların yaygınlaştırılması, yönlendirilmesi ve izlenmesi ile ilgili çalışmalar yapmak. Bu konudaki değerlendirmelerini ilgili kurumlara iletmek ve kamuoyu oluşturmak.

- LGBTİ bireylerin, aile, eğitim, akademi, çalışma hayatı, askerlik, hapisane, hukuk, medya, cinsel sağlık, ruh sağlığı gibi alanlarda yaşadıkları sorunlar ve maruz kaldıkları insan hakkı ihlallerine dair çalışmalar yapmak. Bu konularda ilgili kurumlara öneri ve uyarılarda bulunmak, kamuoyu oluşturmak için çaba göstermek.

- Psikiyatri ve psikoloji alanında cinsel yönelim ayırıcılığına ve homofobik tutum ve uygulamalara karşı çalışmalar yapmak. Psikiyatr/Psikolog - hasta/danışan arasındaki ilişkileri ve hasta hakları ile ilgili etik kuralların takibini yapmak, kuralların uygulanmasını izlemek, kurallara uyulmadığı durumlarda gereği için Türkiye Psikiyatri Derneği, Türk Psikologlar Derneği ve Türk Tabipleri Birliği nezdinde girişimlerde bulunmak.

- LGBTİ gençlerin aile, okul idaresi, yurt idaresi vb. kurum ve kuruluşların zoruyla, psikoloji ve psikiyatri kliniklerine kapatılması, dönüştürme terapileri ve / veya tedavi adı altında tıbbi, psikolojik ve psikiyatrik müdahalelere maruz bırakılmalarına karşı çalışmalar yapmak. Müdahalelerin takibini yapmak, raporlamak, gerektiğinde hukuki ve bilimsel girişimlerde bulunmak.

- LGBTİ gençlerin damgalanmalarına, dışlanmalarına, tecrit edilmelerine, fiziki şiddete maruz bırakılmalarına, zorla tedaviye götürülmelerine, zorla evlendirilmelerine, göçe zorlanmalarına, evlerinden ve yurtlarından kovulmalarına; ekonomik, kültürel ve sosyal haklarından mahrum bırakılmalarına karşı sosyal hizmet uzmanları ile eşgüdümlü çalışmak.

• Hukuk, yasalar ve mesleki yönetmeliklerde, eşcinsellerin ve eşcinselliğin suç, hastalık, ahlaksızlık, iffetsizlik, muzır vb. şekillerde tanımlanmasının ve gösterilmesinin takibini yapmak, mağduriyetleri ve hak ihlallerini izlemek, raporlamak. Yasalar ve mesleki yönetmelikler kapsamındaki cinsel yönelim ayrımcılığına ve homofobik tutum ve uygulamalara karşı çalışmalar yapmak.

• Eğitim politikalarının, müfredatın ve ders kitaplarının cinsel yönelim ayrımcılığından arındırılması için çalışmalar yapmak. Ortaöğretimde LGBTİ öğrencilere yönelik cinsel yönelim ayrımcı, homofobik tutum ve uygulamaların takibini yapmak, bu uygulamaları raporlamak. Milli Eğitim Bakanlığı, eğitim sendikaları, psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerle birlikte çalışmak için yollar ve politikalar geliştirmek.

• Akademide öğrencilere verilen psikiyatri ve psikoloji öğretiminde eşcinsel cinsel yöneliminin, psikoseksüel bir sapma veya patoloji şeklinde ele alınmasına, sunulmasına ve öğretilmesine karşı müfredatı ve uygulamaları izlemek ve gerektiğinde değerlendirmeleri ilgili kurumlara iletmek.

• Çalışma hayatında yasaların, cinsel yönelim ayrımcılığını kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmesini ve uygulanmasını takip etmek, cinsel yönelim ayrımcı uygulamaları rapor etmek. LGBTİ işçi ve memurları, cinsel yönelim ayrımcılığına karşı sendikal mücadeleye katılmaları yönünde yüreklendirmek, madden, manen ve hukuken desteklemek.

Türkiyeli Lezbiyen, Gey, Biseksüel ve Transların örgütlenme ve özgürleşme mücadelelerinin seyrini tamamlarken, 2001 1 Mayıs, sivil anayasa ve homofobi, transfobi ve nefrete karşı yürüyüş süreçlerinden üç belgeyi kayda geçirelim.

Türkiyeli eşcinsellerin örgütlenme ve özgürleşme mücadelelerinde bir dönüm noktası olan 1 Mayıs 2001'de Ankara'da alanlara çıkmaları ile hem LGBTİ camia hem toplum hem de medya açısından geri dönüşü olmayan bir sürece girilmişti.

"Peki ya eşcinsel işçiler?" diye soran ve elden ele doluşan 1 Mayıs bildirisinde, "Eşcinsellerin Kurtuluşu Heteroseksüelleri de Özgürleştirecektir!" deniyordu:

Eşcinsellerin Kurtuluşu Heteroseksüelleri de Özgürleştirecektir!

"Bizler kadınları seven kadınlar, erkekleri seven erkekler olarak, Buradayız! Eşcinseliz!

Mehmet ile Ayşe grev meydanında nişanlanırken, aşklarını mücadelelerine eklerken, o meydana Ali'yi seven Ahmet'in; Ayşe'yi seven Hatice'nin olduğu hiç aklınıza geldi mi? Neler yaşadıklarını, hissettiklerini düşündünüz mü?

Sokaklarda 'ibne' diyerek ardından gülünen, fıkralara konu edilerek aşağılanan, dayak atılan, kendini saklamak, heteroseksüel rolü yapmak zorunda kalan eşcinseller hiç uzakta değiller...

Alışveriş yaptığınız bakkal ve pazarcının, çocuğunun öğretmeninin, yemeğini yediğiniz aşçının, bindiğiniz belediye otobüsünün şoförünün, okulda sıra arkadaşınızın, yanı başınızdaki iş arkadaşınızın eşcinsel olabileceğini hiç düşündünüz mü?

Bu sistemin kendini korumak için sürdürdüğü kadınların ve eşcinsellerin aşağılanmasına ve erkekliğin yüceltilerek hayatlarımızın baskı altında tutulmasına suç ortaklığı yaptığınızın farkında mısınız?

Kadınların ikinci sınıf, eşcinsellerin üçüncü sınıf insan muamelesi görmesine neden olan aynı heteroseksist düzendir. Kadın arkadaşlarımızla ya birlikte mücadele edeceğiz ya da boşa kürek çekmeye devam edeceğiz. Evde çocuğunuz, işyerinde arkadaşınız, okulda öğrenciniz, kapitalizme karşı mücadelede yoldaşınız olan EŞCİNSELİ efendinin dili ve ahlâkıyla yargıladığınızın farkında mısınız?

Biz eşcinseller Almanya'da Naziler tarafından katledildik, Rusya'da Stalin tarafından hapsedildik, Çin'de Mao tarafından yok sayıldık... Türkiye'de uğursuz bir ablukayla kuşatıldık.. Heteroseksizm, özgüvenimizi ve onurumuzu ayaklar altına aldı, bizi maskeleye çalıştı. Sözlerimiz, düşüncelerimiz 'muzır' bulundu: Poşetlendik.

Artık Yeter!

Köylerde, metropollerde, fabrikalarda, bürolarda, sokaklarda, okullarda bir gerçek olarak varız ve her yerdeyiz. Aşkımız 'zevk-ü sefa', hayatımız bir 'fantezi', kimliğimiz 'haftasonu hobisi' değil!

Eşcinselliği yargılamak ve aşağılamakla bütün eşcinselleri bir yalan perdesinin ardına hapseden, okullarında zorunlu heteroseksüelliğe tabi tutarak hayatı zehir eden, metropollerde katleden bu sistemin sözcülüğünü ve ikiye bölümlü ahlâkının bekçiliğini yapmış olmuştur musunuz?

Sizce de eşcinsellere yönelik ilan edilmemiş bir savaş yok mu?

Bütün etnik, kültürel ve cinsel farklılıkları yok ederek hepimizi birbirimize benzetmeye ve dolayısıyla bizi öldürmeye çalışan bu sisteme karşı beraber mücadele edelim!"

Ne Hastalık Ne Günah! Homofobi ve Transfobiye Son!

17 Mayıs Uluslararası Homofobi Karşıtlığı Günü, cinsiyet kimliği ve cinsel yönelimlerle ilgili tüm fiziksel, ahlaki veya sembolik şiddetlere karşı eylem ve karşı durma günüdür.

Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Travesti ve Transeksüel bireyler de dostlarımızla birlikte Homofobi ve Transfobiye karşı durmak için Uluslararası Homofobi Karşıtı Buluşma'nın sonunda homofobi, transfobi ve nefrete karşı yürüyor.

Homofobi, Transfobi ve Nefrete Karşı Yürüyoruz!

Çünkü Heteroseksüel olmadığımız için öldürülmek istemiyoruz – yaşam hakkı istiyoruz!

Eşcinsel ve transeksüel olduğumuz için yaşam hakkımız gasp ediliyor, şiddete maruz kalıyor, nefret cinayetlerine kurban gidiyoruz. Polis, eşcinsel ve transeksüellerin katillerini bulmuyor. Mahkemeler, eşcinsel ve transeksüel öldürdükleri için katillerimize ceza indirimleri sunuyorlar.

Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Travesti ve Transeksüeller olarak hâlâ temel insan haklarından mahrumuz. Eşcinsel ve transeksüel olduğumuz için ifade ve örgütlenme hürriyetlerimiz "genel ahlak" ablukası ile kuşatılmış vaziyette.

Baskılanıyoruz, sosyal, kültürel, ekonomik ve politik hayata katılmamız engelleniyor. Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliklerimizden dolayı işe alınmıyor; çalıştığımız işlerden atılıyor, ayrımcı yasalarla mesleklerimizden men ediliyor.

Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Travesti ve Transeksüeller olarak gerçeğiz ve bu toplumun bir parçasıyız. Varlığımızı inkâr ederek bizleri sosyal ve politik hayattan kovanlara Hayır! diyoruz.

Toplumsal hayatın her alanına eşit katılmamızı sağlayacak yasal güvence istiyoruz! Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği realitesinin tanınmasını istiyoruz.

Bu toplumda sadece heteroseksüeller yaşamıyor; biz de varız! Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Ayrımcılığına Hayır! Nefret Cinayetlerine Son! Homofobi ve Transfobiye Son!

Realite Tanınsın! Anayasa'nın "Eşitlik" İlkesine "Cinsel Yönelim" Eklensin!

Hâlihazırda yürürlükteki anayasa, eşcinsel realitesini tanımamaktadır. Buna karşı yıllardır, "Anayasa'nın 10. Maddesine ek: Cinsel Yönelim!" şeklinde özetlediğimiz talebimizi dillendirmekteyiz. Çünkü eşcinseller olarak gerçeğiz, toplumun bir parçasıyız, bugün olduğu gibi, yarın yürürlüğe girecek yeni "Sivil Anayasa'nın da taraflarından biri olacağız.

Türkiyeli eşcinseller olarak, "Bu toplumda sadece heteroseksüeller yaşamıyor; biz de varız!" çıkışıyla, cinsel yönelim ayrımcılığının ortadan kaldırılması için söz hakkımızı kullanmaya çalışıyoruz. Biliyoruz ve yaşıyıp görüyoruz ki anayasada ve yasalarda "eşcinsel realitesi" görmezlikten gelinse de "ayrımcılık" söz konusu olduğunda, lezbiyen, gey, biseksüel, travesti ve transeksüel bireyler sırf cinsel yönelim ve cinsiyet kimliklerinden dolayı hayatın her alanında dışlanmakta, baskı görmekte, eşit katılımları engellenmekte ve yasal güvenceden yoksun bırakılmaktadırlar.

Beklediğimizin "özel" bir düzenleme olmayıp "eşitlik" yanlısı ve "ayrımcılık" karşıtı haklı bir talep olduğunu belirtmek isteriz.

Lezbiyen, gey, biseksüel, travesti, transeksüel bireylere yönelik ayrımcılık ve şiddet olaylarının artarak devam etmesi ve tüm bunlara karşı yasal güvenceden yoksun bırakılmamız endişelerimizi arttırıyor.

Eşcinsel bireylerin, çalışma hayatındaki cinsel yönelim ayrımcılığı nedeniyle işlerinden çıkartılması, sırf cinsel yönelimleri nedeniyle özel ve kamusal alanda psikolojik ve fiziksel şiddete maruz kalmaları; travesti ve transeksüel bireylerin sırf cinsiyet kimliklerinden dolayı sosyal alandan tamamıyla dışlanarak en temel olan yaşama hakkına yönelik saldırılarla yok edilme girişimleri devam etmektedir.

Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Travesti, Transeksüel (LGBT) bireylerin dayanışması amacıyla kurulan derneklere yönelik «genel ahlaka ve hukuka aykırı olma» gerekçesiyle kapatma davaları açılarak, LGBT bireylerin örgütlenme ve ifade özgürlükleri engelleniyor. Her TC vatandaşı gibi demokratik, eşitlikçi ve özgür bir yaşam isteyen LGBT bireyler ise mevcut koşullarda haklarının gereğince korunmadığına tanık olduğundan hukuki olarak kendilerini savunmaktan bile yoksun bırakılıyor.

Türkiye Cumhuriyeti'nin anayasasının tüm vatandaşlarının insan haklarını koruyan ve tüm ayrımcılıkları önleyen maddeleri içerecek şekilde düzenlenmesini önemsiyoruz.

Sivil Anayasa'da, "eşitlik"i düzenleyen maddeye, "cinsiyet" in ardından "cinsel yönelim" ve "cinsiyet kimliği" ibarelerinin eklenmesini istiyoruz.